

Asia: VN/25792/2024

1) Luonnos valtioneuvoston asetukseksi jakeluvelvoitteen joustomekanismista sekä 2) luonnos valtioneuvoston asetukseksi maankäyttösektorin toimien voimaantulosta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto valtioneuvoston asetulusuonnoksesta jakeluvelvoitteen joustomekanismista ja maankäyttösektorin toimien voimaantulosta

Valio Oy kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto valtioneuvoston asetulusuonnoksesta biopolttoaineiden jakeluvelvoitteen ns. joustomekanismiin.

Valio Oy julkisti ilmasto-ohjelmansa vuonna 2018, tavoitteena nettonolla maidon arvoketju vuoteen 2035 mennessä. Ilmasto-ohjelmassaan Valio Oy on kehittänyt päästövähennys- ja hiilenpoistomenetelmiä sekä taakanjako- että maankäyttösektoreille. Näin ollen Valio Oy tukee joustomekanismin käyttöönottoa ja on tyytyväinen siihen, että valmistelu on edennyt ministeriössä ripeästi. Pidämme hyvänä, että sekä maankäyttö- että taakanjakosektori on sisällytetty osaksi asetulusuonnosta. Valio Oy työskentelee aktiivisesti ilmasto-ohjelmansa puitteissa niin, että joustomekanismi luo kustannustehokkaan tavan täyttää jakeluvelvoitetta ja mahdollistaa uusien, ilmastonmuutoksen torjumisen kannalta kriittisten päästövähennysten ja hiilenpoistojen toteutumisen taakanjako- ja maankäyttösektoreilla.

Joustomekanismin käyttöönotto vaatii viranomaisilta, elinkeinotoimijoilta ja mm. varmentajilta taloudellisia panostuksia, resursseja sekä osaamisen kehittämistä. Tämän vuoksi on tärkeää, että joustomekanismi on käytössä yli hallituskauden. Ilmastopolitiikan instrumenttien tulee muutoinkin olla ylihallituskautisia, vain näin turvataan investoinnit tulevaan ja saadaan aikaan Suomen tavoittelemia ilmastotoimia.

Maankäyttö- ja taakanjakosektorin toimien arviointi tärkeää

Valio Oy kannattaa, että asetusluonnokseen sisältyy esimerkkilistaus taakanjako- ja maankäyttösektorin toimenpiteistä, joita joustomekanismin kautta voisi rahoittaa. Listaustukee ensimmäisten toimenpiteiden suunnittelua yrityksissä ja myös Energiaviraston valmistautumista mekanismin valvontaan.

On tärkeää, että toimenpiteitä voi lisäksi ehdottaa Energiavirastolle esimerkkilistauksen ulkopuolelta. Tämä varmistaa, ettei mikään kriteerit täyttävä kustannustehokas päästövähennyskeino jää joustomekanismin ulkopuolelle epähuomiossa ja mahdollistaa uusien innovaatioiden ja teknologian kehittymisen huomioimisen. Pidämme myös tärkeänä, että Energiavirasto voisi hyväksyä menetelmät ohjelma- eikä projektikohtaisesti. Näin voidaan keventää viranomaistyötä ja kustannuksia.

Lisäksi kannatamme vahvasti periaatetta, että joustomekanismin kautta täytetään jakeluvelvollisen velvoitetta ja toimien ilmastovaikutukset raportoidaan ko. sektorilla, missä toimet toteutetaan. Tämä motivoi elinkeinonharjoittajia aktiivisesti etsimään toimenpiteitä ja luo kannusteet niiden toteutukseen. Asetusehdotus suuntaa toimia tässä vaiheessa enemmän taakanjakosektorille ja siksi ehdotamme, että ensimmäisen toimintavuoden jälkeen eri sektoreiden toimenpiteitä tarkasteltaisiin kustannus- ja ilmastotehokkuuden näkökulmasta ja tarvittaessa eri sektoreiden painotusta voitaisiin muuttaa.

Minkä tahansa uuden instrumentin toimeenpanoon liittyy epävarmuutta, ja siksi on ymmärrettävää, että jakeluvelvoitelaisissa on vaatimus jakeluvelvoitteessa hyödynnettävien päästövähennysten kaksinkertaisesta toteuttamisesta. Kaksinkertaisuusvaatimus varmistaa, että rahoitettavat toimenpiteet tuottavat vähintään samat ilmastohyödyt kuin jakeluvelvoitteen täyttäminen uusiutuvilla polttoaineilla toisi. Kuten eduskunnan talousvaliokunta toteaa mietinnössään, pidämme myös tärkeänä, että mekanismista saatujen kokemusten ja datan perusteella kerrointa voidaan tarkastella määräajoin ja mahdollisesti jatkossa alentaa.

Kaksinkertaisuusvaatimuksesta sekä edellytetystä konservatiivisesta laskentatavasta syntyvän varmuusvaran vuoksi olisi kuitenkin perusteltua säätää kumoutumisriskireserviin siirrettävien päästövähennysten määrää maankäyttösektorin osalta. Eri päästövähennystoimenpiteiden yhdenvertaisuuden ja mekanismin yksinkertaisuuden vuoksi myös maankäyttösektorin kumoutumisriskireserviin siirrettävien päästövähennysten osuus voisi olla 10 prosenttia. 10 prosentin osuus olisi lisäksi linjassa kansainvälisesti vakiintuneiden vapaaehtoisen hiilikaupan periaatteiden kanssa. Lisäksi mm. turvemaiden ennallistamisesta koituva päästövähennys raportoidaan sekä taakanjako- että maankäyttösektorilla. Selkeyden vuoksi kumoutumisriskireserviin siirrettävä osuus tulisi olla sama.

Todentajien riittävä ja nopea saatavuus on turvattava

Suurin huolenaiheemme luonnoksessa liittyy pätevien todentajien riittävän nopeaan saatavuuteen. Kuten asetusluonnoksen muistiossa todetaan, Suomessa ei ole tällä hetkellä sellaisia todentajia, jotka voisivat todentaa joustomekanismin päästövähennystoimia taakanjako- ja maankäyttösektoreilla. Jotta joustomekanismi voidaan ottaa käyttöön, lainsäädännössä ja asetuksessa tulisi varmistaa, että joustomekanismin todentajien hyväksyminen tapahtuu sujuvasti ilman tarpeettomia viivytyksiä.

On tärkeää, että kiinnostuneet todentajat voivat saada Energiavirastolta etukäteishyväksynnän joustomekanismin toimenpiteiden todentamiseen jo ennen, kuin heidän akkreditointinsa on lopullisesti hyväksytty. Lisäksi on ehdottoman tärkeää, että jo akkreditoidut toimijat voivat laajentaa pätevyyttään joustomekanismin todentamiseen kevyemmällä hyväksymisprosessilla ja vahvistaa osaamisaluettaan yhteistyöllä sopivien asiantuntijatahojen kanssa.

Lopuksi toivomme lopulliseen asetukseen selvennystä siitä, miten pitkäaikaisia päästövähennystoimenpiteitä voi hyödyntää joustomekanismin kautta. Esimerkiksi turvemaiden ennallistaminen tuottaa päästövähennyksiä ensimmäisestä vuodesta lähtien jopa 20-30 vuoden ajan. Olisi tärkeää, että päästövähennystoimenpiteiden jatkamiselle voisi hakea uutta hyväksyntää Energiavirastolta esimerkiksi viiden vuoden välein, jos joustomekanismi olisi edelleen osa jakeluvelvoitteen täyttämisen keinovalikoimaa. Jakeluvelvoitteen täyttämiseen voisi tällöinkin laskea vain toteutuneet ja riippumattoman osapuolen todentamat päästövähennystonnit. Myös EU:n hiilenpoistojen sertifiointikehikko mahdollistaa pidempiaikaiset päästövähennystoimet maankäyttösektorilla.

Valio Oy pitää tärkeänä, että joustomekanismiin hyväksytyt menetelmät ovat läpinäkyviä ja korkeatasoisesti riippumattoman todentajan ammattitaidolla varmistamia. Näin voidaan varmistaa se, että mekanismilla on yleinen yhteiskunnallinen hyväksyttävyys ja riittävä vaikuttavuus ilmastopolitiikassa.

Yhteenvedona Valio Oy haluaa tuoda esille, että Jakeluvelvoitteen joustomekanismi on kannatettava ja tehokas ilmastopolitiikan toimenpide. Sen avulla voidaan tuoda lisärahoitusta sekä taakanjako- että maankäyttösektoreiden lisäisille ilmastotoimenpiteille, mikä osaltaan auttaa Suomea pääsemään ilmastotavoitteisiinsa.

Auvinen Anna-Kaisa

Valio Oy - Juha Nousiainen, Johtaja, Ilmasto-ohjelma ja kestävän
liiketoiminnan kehitys & Anna-Kaisa Auvinen, Yhteiskuntasuhdejohtaja